

STAN ZDROWIA OSKARŻONEGO JAKO OKOLICZNOŚĆ WYŁĄCZAJĄCA ŚCIGANIE

RYSZARD A. STEFAŃSKI*

DOI: 10.26399/iusnovum.v19.3.2025.23/r.a.stefanski

STRESZCZENIE

Przedmiotem artykułu jest problem umorzenia postępowania z powodu stanu zdrowia oskarżonego, który trwale uniemożliwia mu udział w postępowaniu – na podstawie przewidzianej w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. – jako okoliczności wyłączającej ściganie. Tezą badawczą jest twierdzenie, że stan zdrowia oskarżonego może być przyczyną umorzenia postępowania na podstawie tego przepisu. W rozważaniach tego zagadnienia została wykorzystana metoda dogmatycznoprawna oraz analiza orzecznictwa. W doktrynie i judykaturze dopuszcza się taką możliwość, uznając, że zły stan zdrowia oskarżonego – z uwagi na jego nieprzemijający charakter nie pozwala na wydanie innego merytorycznego orzeczenia kończącego postępowanie. Negując taką możliwość, wskazuje się, że stan zdrowia oskarżonego może być przeszkodą faktyczną uniemożliwiającą prowadzenie postępowania i stanowi przyczynę zawieszenia postępowania (art. 22 § 1 k.p.k.). Ze względu na to, że występuje silna polaryzacja poglądów w tej kwestii i jest prawie jednolita linia orzecznicza Sądu Najwyższego, według której taki stan zdrowia oskarżonego stanowi przyczynę zwieszenia postępowania, konieczna jest interwencja ustawodawcy i dodanie do okoliczności wymienionych w art. 17 § 1 k.p.k. w pkt. 10a obejmujących stan zdrowia oskarżonego, trwale uniemożliwiającego udział w postępowaniu.

Słowa kluczowe: ciężka choroba, niemożność udziału w postępowaniu, okoliczności faktyczne, okoliczności prawne oskarżonego, stan zdrowia oskarżonego, umorzenie postępowania, zawieszenie postępowania

* prof. dr hab., Kierownik Katedry Prawa Karnego Wydziału Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego w Warszawie (Polska), e-mail: ryszard.stefanski@lazarski.pl, ORCID: 0000-0003-0995-9499

Artykuł opublikowany w formule otwartego dostępu (open access) na licencji Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

HEALTH CONDITION OF THE ACCUSED AS A CIRCUMSTANCE PRECLUDING PROSECUTION

ABSTRACT

The article addresses the issue of discontinuation of proceedings due to the health condition of the accused that permanently prevents them from participating in the proceedings – based on the provision laid down in Article 17 § 1 subsection 11 of the Code of Criminal Procedure – as a circumstance precluding prosecution. The research thesis is that the health condition of the accused may constitute grounds for discontinuing proceedings under this provision. A dogmatic legal approach and case law analysis are used to examine the issue. The doctrine and case law allow for this possibility, recognising that the poor health of the accused, due to its permanent nature, precludes the issuance of another substantive ruling concluding the proceedings. In opposition to this view, it is argued that the health condition of the accused may represent a factual obstacle preventing the conduct of proceedings and therefore provides grounds for their suspension (Article 22 § 1 CCP). Due to the strong polarisation of views on this issue, and the almost uniform case law of the Supreme Court, which holds that the health condition of the accused constitutes grounds for suspending proceedings, it is necessary for the legislature to intervene and add subsection 10a to Article 17 § 1 of the Code of Criminal Procedure, listing circumstances precluding prosecution, to include the health condition of the accused that permanently prevents participation in the proceedings.

Key words: serious illness, inability to participate in a proceeding, factual circumstances, legal circumstances, the accused, health condition of the accused, discontinuation of the proceeding, suspension of the proceeding

WPROWADZENIE

Katalog okoliczności stanowiących przeszkody do prowadzenia postępowania karnego, określony w art. 17 § 1 k.p.k., nie ma charakteru zamkniętego, o czym świadczy treść jego pkt. 11, w którym jest wymieniona „inna okoliczność wyłączająca ściganie”. Zwrot ten, w sensie językowym, oznacza zdarzenie wstrzymujące podjęcie czynności ścigania przestępstwa, a słowo „inna” wyłącza z jego zakresu okoliczności wymienione wcześniej w pkt. 1–10. Z prawnoprocesowego punktu chodzi o niewszczywanie postępowania przygotowawczego (albo jego umorzenie) lub postępowania sądowego. Przesłanka ta ma charakter subsydiarny i aktualizuje się dopiero wtedy, gdy nie zachodzą inne przyczyny umorzenia postępowania karnego¹. Tak ogólne określenie innych przyczyn odmowy wszczęcia lub umorzenia postępowania zrodziło wątpliwość, czy w zwrocie tym mieści się stan zdrowia oskarżonego, powodujący trwałą niemożność jego udziału w postępowaniu².

¹ Postanowienie SN z dnia 16 lipca 2024 r., I KO 12/24, LEX nr 3736066.

² Kodeks postępowania karnego z 1928 r., w art. 3 in fine przewidywał niewszczywanie postępowania lub jego umorzenie w razie wystąpienia „innej okoliczności wyłączającej ściganie”. W doktrynie obejmowano zakresem tego pojęcia nieuleczalną chorobę umysłową oskarżonego (L. Peiper, *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, Kraków 1932, s. 16).

CHARAKTER OKOLICZNOŚCI WYŁĄCAJĄCYCH ŚCIGANIE

Treść poszczególnych okoliczności wymienionych w art. 17 § 1 pkt 1–10 k.p.k. wskazuje, że chodzi o okoliczności natury zarówno prawnej, jak i faktycznej. Trafnie zatem w literaturze okoliczności te dzieli się na: 1) faktyczne; 2) prawne³. Pierwsze odnoszą się do sfery faktów; chodzi o brak elementu o charakterze faktycznym, np. niepopelnienie czynu⁴. Drugie zaś obejmują okoliczności natury prawnej, wymienione w Kodeksie postępowania karnego (art. 17 § 1), innej ustawie, np. w art. 62a Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁵, lub umowie międzynarodowej.

W kontekście wyżej wskazanego podziału nasuwa się pytanie, czy inną okolicznością wyłączającą ściganie jest tylko okoliczność prawna, czy także faktyczna? Odpowiedź na tak postawione pytanie ma istotne znaczenie dla dopuszczenia możliwości umorzenia postępowania ze względu stan zdrowia oskarżonego, który bez wątpienia należy do sfery faktycznej. Treść art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. nie daje żadnej podstawy prawnej do ograniczenia tych innych okoliczności do mających wyłącznie charakter prawny. Ma to być inna okoliczność od wymienionych w tym przepisie w pkt. 1–10, którymi – jak już wskazywałem – są okoliczności natury zarówno prawnej, jak i faktycznej⁶.

W literaturze i orzecznictwie ogranicza się okoliczności wyłączające ściganie z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. do okoliczności prawnych. Wskazuje się *expressis verbis*, że wszystkie przeszkody natury prawnej, które uniemożliwiają wszczęcie bądź prowadzenie postępowania, mieszczą się w pojęciu „inne okoliczności wyłączające ściganie” w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.⁷ Zalicza się do nich: abolicję⁸,

³ R.A. Stefański, w: *System Prawa Karnego Procesowego. Postępowanie przygotowawcze*, t. X, red. R.A. Stefański, Warszawa 2016, s. 1328.

⁴ R.A. Stefański, *Podstawy i przyczyny umorzenia postępowania przygotowawczego*, „Prokuratura i Prawo” 1966, nr 2–3, s. 11–12; S. Steinborn, w: *Prawo karne procesowe – część ogólna*, red. J. Grajewski, Warszawa 2011, s. 160–161.

⁵ Dz.U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm. Tak też w wyroku SA w Warszawie z dnia 8 października 2014 r., II AKa 263/14 LEX nr 1527246.

⁶ D. Krakowiak, *Trwała niezdolność oskarżonego do udziału w postępowaniu jako „inna okoliczność wyłączająca ściganie”* (art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.), „Prokuratura i Prawo” 2020, nr 10–11, s. 75.

⁷ J. Kosonoga, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1–166*, t. I, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2017, s. 338; M. Rogalski, w: *Proces karny. Część ogólna*, red. G. Artymiak, M. Rogalski, Warszawa 2012, s. 206; postanowienie SN z dnia 29 stycznia 2025 r., I KK 473/24, LEX nr 3821920; postanowienie SN z dnia 27 lutego 2025 r., II KK 310/23, LEX nr 3839988; postanowienie SN z dnia 20 listopada 2024 r., IV KK 420/24, LEX nr 37814711; postanowienie SN z dnia 31 marca 2016 r., II KK 313/15, OSNKW 2016, nr 7, poz. 44; postanowienie SN z dnia 17 grudnia 2015 r., III KK 200/15, Lex 2068069; postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2010 r., IV KK 329/09, OSNWSK 2010, nr 1, poz. 119; postanowienie SN z dnia 2 października 2007, II KK 177/07, LEX nr 567690; postanowienie SA w Katowicach z dnia 2 kwietnia 2014 r., II AKz 131/14, LEX nr 1487179; postanowienie SA w Katowicach z dnia 16 kwietnia 2014 r., II AKz 151/14, LEX nr 1487272; postanowienie SA w Łodzi z dnia 15 lipca 2009 r., II AKz 417/09, LEX nr 519615.

⁸ J. Tylman, *Warunki dopuszczalności postępowania karnego (przesłanki procesowe)*, „Nowa Kodyfikacja Karna. Kodeks postępowania karnego” 1998, z. 14, Warszawa, s. 45; L. Wilk, *W sprawie uregulowania i stosowania łaski generalnej*, „Palestra” 2002, nr 5–6, s. 34; wyrok SN z dnia 14 września 1983 r., V KRn 197/83, OSNKW 1984, nr 3–4, poz. 40 z uwagami aprobującymi

quasi-list żelazny (art. 589 § 1 i 2 k.p.k.)⁹, czyn współukarany¹⁰, konsumpcję skargi publicznej¹¹, ograniczoną ekstradycję, obejmującą zakaz ścigania i skazania za przestępstwo, które nie było objęte zgodą państwa wydającego określoną osobę w ramach postępowania ekstradycyjnego w celu przeprowadzenia przeciwko niej postępowania sądowego, a popełnione przed dniem wydania (art. 596 k.p.k.)¹², ograniczenia wynikające z zakresu przekazania osoby przekazanej w wykonaniu ENA, np. w sytuacji, gdy ścigany został przekazany do Polski w wykonaniu ENA, który dotyczył innych przestępstw niż objęte postępowaniem i nie złożył w trybie określonym w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. oświadczenia o zrzeczeniu się zasady specjalności¹³, zastosowanie wobec sprawcy środków przewidzianych w wojskowych przepisach dyscyplinarnych (art. 658 § 1 k.p.k.), dobrowolne ujawnienie wobec

M. Cieślaka, Z. Dody, *Kierunki orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego (lata 1984–1985)*, Warszawa 1987 (Biblioteka Palestry), s. 39.

⁹ T. Grzegorzczak, *Zapewnienie świadkowi, biegłemu lub oskarżonemu nietykalności w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 1996, nr 9, s. 27–32; D. Drajewicz, *Quasi-list żelazny*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 11, s. 146–158; M. Jachimowicz, *Quasi-list żelazny*, „Gazeta Sądowa” 2006, nr 1, s. 24–25.

¹⁰ Wyrok SN z dnia 13 czerwca 2007 r., III KK 432/06, LEX nr 296722; wyrok SN z dnia 16 listopada 2009 r., IV KK 98/09, LEX nr 553725; uchwała SN z dnia 26 września 2002 r., I KZP 23/02, OSNKW 2002, nr 11–12, poz. 98; wyrok SA w Katowicach z dnia 25 czerwca 2015 r., II AKA 192/15, LEX nr 1785768; wyrok SA w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 r., II AKA 203/14, LEX nr 1711349; wyrok SA w Katowicach z dnia 10 lutego 2005 r., II AKA 22/05, LEX nr 147209 z głosem krytyczną P. Gensikowskiego, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 7–8, s. 210–216; wyrok SA w Lublinie z dnia 16 stycznia 2001 r., II AKA 248/00, LEX nr 49842 z głosem aprobującym M. Kulika, „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 10, s. 108–117; wyrok SA w Lublinie z dnia 16 października 2013 r., II AKA 192/13, LEX nr 1388875; wyrok SA w Katowicach z dnia 19 lutego 2015 r., II AKA 513/14, LEX nr 1770354 z głosami częściowo krytycznymi M. Kulika, LEX/el. 2016, K. Nazar, „Prawo w Działaniu” 2015, nr 23, s. 398–404.

¹¹ T. Grzegorzczak, *Wygaśnięcie prawa oskarżyciela publicznego do oskarżenia*, „Problemy Prawo-rządności” 1980, nr 2, s. 14; uchwała SN z dnia 26 września 2002 r., I KZP 23/02, OSNKW 2002, nr 11–12, poz. 98; postanowienie SN z dnia 28 października 2009 r., I KZP 21/09, OSNKW 2010, nr 1, poz. 1 z aprobującą głosem M. Rogalskiego, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2011, nr 1, s. 1–4; wyrok SN z dnia 9 października 2008 r., V KK 252/08, OSNWSK 2008, poz. 1992.

¹² J. Zagrodnik, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Zagrodnik, Warszawa 2024, s. 152; M. Kurowski, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I. Art. 1–424, red. D. Świecki, Warszawa 2024, s. 138; M. Kurowski, *Rezygnacja z oskarżania w toku postępowania sądowego w polskim procesie karnym*, Warszawa 2019, s. 94–97; S. Milczanowski, *Uwagi na temat zasady specjalności jako przesłanki ekstradycyjnej*, w: *Problemy prawa karnego*, t. XXV, red. L. Bogunia, Wrocław 2009, s. 129–145; M. Płachta, *Głos do wyroku SA w Warszawie z dnia 14 listopada 2000 r.*, II AKA 336/00, „Palestra” 2002, nr 3–4, s. 250; wyrok SN z dnia 30 października 2019 r., V KK 309/19, LEX nr 3562389; wyrok SN z dnia 3 września 2009 r., V KK 141/09, OSNKW 2010, nr 2, poz. 15; wyrok SN z dnia 25 czerwca 2008 r., IV KK 179/08, LEX nr 438417; postanowienie SN z dnia 29 sierpnia 2006 r., V KK 193/06, LEX nr 196965; wyrok SA w Katowicach z dnia 11 lutego 2013 r., II AKA 268/12, „Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Katowicach” 2013, nr 3, poz. 25; wyrok SN z dnia 17 grudnia 1999 r., IV KKN 366/99, „Prokuratura i Prawo” – wkł. 2000, nr 6, poz. 11.

¹³ C. Kulesza, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2023, s. 76; M. Hotel, *Ograniczenia w ściganiu za przestępstwa inne niż podstawa przekazania określona w europejskim nakazie aresztowania*, „Palestra” 2014, nr 11–12, s. 46–54; M. Wasek-Wiaderek, *Problemy stosowania zasady specjalności wobec osób przekazanych w trybie europejskiego nakazu aresztowania*, „Studia i Analizy Sądu Najwyższego”, t. 7, red. K. Ślęzak, Warszawa 2014, s. 302–336; postanowienie SN z dnia 30 stycznia 2019 r., V KK 7/19, LEX nr 2615128; wyrok SN z dnia 9 maja 2011 r., V KK 135/11, LEX nr 794538; wyrok SN z dnia 8 grudnia 2008 r., V KK 354/08, LEX nr 486535; wyrok SN z dnia 9 maja 2011 r., V KK 135/11, LEX nr 794538 z głosem aprobującym W. Kosiora,

organu powołanego do ścigania przestępstw wszystkich istotnych informacji dotyczących osób współdziałających przy popełnieniu na osobach narodowości polskiej lub obywatelach polskich innych narodowości w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r. zbrodni nazistowskich, zbrodni komunistycznych, zbrodni ukraińskich nacjonalistów i członków ukraińskich formacji kolaborujących z Trzecią Rzeszą Niemiecką i innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne, a także okoliczności jego popełnienia, jeżeli informacje te umożliwiają wszczęcie postępowania przeciwko określonej osobie (art. 45 ust. 6 Ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucji Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu¹⁴).

Do takich okoliczności zalicza się także akt łaski w formie abolicji indywidualnej¹⁵. Zabieg ten jest o tyle chybiony, że akt łaski w takiej formie jest niedopuszczalny. Jego zastosowanie pozostawiałoby w sprzeczności zasadą demokratycznego państwa prawnego, bowiem byłoby daleko idącym środkiem ingerencji jednego z najwyższych organów władzy państwowej w dziedzinę kompetencji organów władzy sądowniczej oraz z zasadami prawdy materialnej i domniemania niewinności, a także godziłoby w zasadę legalizmu, obowiązującego w polskim prawie karnym procesowym¹⁶.

Błędnie jako taką okoliczność wymienia się brak skargi uprawnionego oskarżyciela, stanowiący konsekwencję braku strony oskarżającej wskutek śmierci osoby fizycznej, która wniosła subsydiarny akt oskarżenia lub skargę prywatną, gdy żaden z uprawnionych podmiotów nie wstąpi w prawa zmarłego¹⁷. Przyczyna ta mieści się w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., przewidującym *expressis verbis* brak skargi uprawnionego oskarżyciela¹⁸.

Nie stanowi takiej okoliczności brak żądania wydania własnego obywatela przez państwo członkowskie Unii Europejskiej, przy pozytywnej informacji, że państwo, którego obywatelem jest ścigany, wie o toczącym się wobec niego w innym państwie unijnym postępowaniu ekstradycyjnym w celu wydania do państwa niebędącego członkiem Unii Europejskiej, pociągnięcia go do odpowiedzialności karnej lub wykonania kary, ewentualnie środka zabezpieczającego¹⁹.

„Prokuratura i Prawo” 2017, nr 1, s. 156–166; postanowienie SA w Katowicach z dnia 11 lutego 2015 r., II AKz 815/14, LEX nr 1665570.

¹⁴ Dz.U. z 2023 r., poz. 102 ze zm.

¹⁵ K.T. Boratyńska, Ł. Chojniak, W. Jasiński, *Postępowanie karne*, Warszawa 2012, s. 46.

¹⁶ J. Kosonoga, w: *Kodeks...*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, op. cit., s. 330–333 i powołana tam literatura; uchwała SN z dnia 31 maja 2017 r., I KZP 4/17, OSNKW 2017, nr 7, poz. 37 z głosami krytyczną A. Rozpędowskiego, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2019, nr 1, s. 145–153, częściowo krytyczną R. Zawłockiego, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2018, nr 2, s. 117–136, krytyczną M. Masternak-Kubiak, „Przegląd Sejmowy” 2017, nr 6, s. 238–246, uwagami aprobowanymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2017 r.*, „Ius Novum” 2019, nr 3, s. 85–89, A. Sakowicza, „Studia i Analizy Sądu Najwyższego Przegląd Orzecznictwa za rok 2017”, red. J. Kosonoga, Warszawa 2018, s. 533–541.

¹⁷ J. Zagrodnik, w: *Kodeks...*, red. J. Zagrodnik, op. cit., s. 152.

¹⁸ Tak też T. Grzegorzczuk, w: *System Prawa Karnego Procesowego. Dopuszczalność procesu*, t. 4, red. M. Jeż-Ludwichowska, A. Lach, Warszawa 2015, s. 380.

¹⁹ C. Kulesza, w: *Kodeks...*, red. K. Dudka, op. cit., s. 75; postanowienie SN z dnia 5 kwietnia 2017 r., III KO 112/16, OSNKW 2017, nr 8, poz. 47.

Neguje się objęcie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. okoliczności faktycznych, akcentując, że przyczyny natury faktycznej, o charakterze długotrwałym, nie mogą stanowić podstawy do wydania decyzji na podstawie wyżej wymienionego przepisu, a rozwiązanie należy upatrywać w instytucji zawieszenia postępowania (art. 22 § 1 k.p.k.)²⁰.

Wskazuje się, że do „innych okoliczności wyłączających ściganie” nie należą zarówno nieobecność oskarżonego w kraju, jak i wszelkie informacje związane z jego pobytem w Stanach Zjednoczonych²¹, wadliwe przypisanie sprawcy czynu niezawierającego znamion czynu zabronionego²², istnienie lub nieistnienie określonego roszczenia cywilnoprawnego²³, zarzut naruszenia prawa materialnego²⁴, wątpliwości co do popełnienia przestępstwa²⁵ oraz ustalenie dodatkowego zobowiązania podatkowego²⁶.

Jako okoliczność faktyczną – o czym szerzej dalej – wymienia stan zdrowia oskarżonego²⁷.

ZALICZENIE STANU ZDROWIA OSKARŻONEGO DO INNEJ OKOLICZNOŚCI WYŁĄCZAJĄCEJ ŚCIGANIE

W wielu publikacjach nie wymienia się ciężkiej choroby oskarżonego jako innej okoliczności wyłączającej ściganie²⁸. Niemniej w literaturze i judykaturze występują głosy opowiadające się zarówno za taką możliwością, jak i przeciw niej. Rozbieżność ta pozostaje w ścisłym związku z wyżej przedstawionymi poglądami co do charakteru okoliczności wyłączających ściganie, powodujących umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.

Dopuszcza się taką możliwość, uznając, że przyczyną umorzenia postępowania jest długotrwała ciężka choroba wtedy, gdy w świetle wiedzy medycznej jest nieuleczalna. Jednocześnie zauważa się, że nie podważa tego twierdzenia postęp wiedzy medycznej, który może doprowadzić do wyleczenia, argumentując, że to samo dotyczy odpowiedzialności za przestępstwo z art. 156 k.k., którego znamieniem jest

²⁰ Postanowienie SA w Katowicach z dnia 2 kwietnia 2014 r., II AKz 131/14, LEX nr 1487179.

²¹ Postanowienie SA w Katowicach z dnia 2 kwietnia 2014 r., II AKz 131/14, LEX nr 1487179 z głosem krytyczną D. Krakowiaka, LEX/el. 2015.

²² Postanowienie SN z dnia 1 lutego 2024 r., III KZ 49/23, OSNK 2024, nr 6, poz. 32.

²³ Postanowienie SN z dnia 29 listopada 2022 r., III KO 78/22, LEX nr 3559467.

²⁴ Postanowienie SN z dnia 18 maja 2022 r., V KK 135/22, LEX nr 3439096.

²⁵ Postanowienie SN z dnia 17 maja 2010 r., IV KK 74/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 981.

²⁶ Wyrok NSA z dnia 30 października 2007 r., I FSK 880/06, LEX nr 416791.

²⁷ T. Grzegorzczuk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz Art. 1–424*, t. I, Warszawa 2008, s. 152–153; J. Zagrodnik, w: *Kodeks...*, red. J. Zagrodnik, op. cit., s. 152; A. Sakowicz, *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2025, s. 29; postanowienie SN z dnia 17 sierpnia 2023 r., V KZ 27/23, LEX nr 3603306; postanowienie SN z dnia 19 października 2021 r., II KK 430/21, LEX nr 3335558.

²⁸ Np. F. Prusak, *Postępowanie karne. Warunki dopuszczalności procesu i czynności procesowe*, Warszawa 2002, s. 102–104; C. Kulesza, w: *Wykład prawa karnego procesowego*, red. P. Kruszyński, Białystok 2012, s. 119–120; P. Starzyński, w: C. Kulesza, P. Starzyński, *Postępowanie karne*, Warszawa 2017, s. 62; J. Tylman, w: T. Grzegorzczuk, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2022, s. 252–253.

także ciężka choroba nieuleczalna²⁹. Twierdzi się, że chroniczna niemożność oskarżonego brania udziału w procesie, wynikająca z nieprzemijającej ciężkiej choroby, blokuje w sposób ostateczny bieg postępowania; czyni niedopuszczalnym wydanie orzeczenia w przedmiocie procesu. Tym samym natura tej przeszkody odpowiada charakterowi innych przeszkód procesowych wymienionych w treści art. 17 § 1 k.p.k.³⁰ Przytacza się na poparcie tego poglądy także względy użyteczne, wywodząc, że prowadzenie postępowania przeciwko osobie, która z powodu choroby stała się trwale niezdolna do udziału w procesie i wykluczający jest powrót do zdrowia, jest niecelowe i nieekonomiczne, gdyż generuje wieloletnie niejednokrotnie czynności aż do przedawnienia karalności lub śmierci oskarżonego³¹. Odwołując się do wykładni systemowej, wskazuje się, że art. 17 § 1 pkt 1 i art. 22 k.p.k. zostały zamieszczone w dziale I „Przepisy wstępne” i ustawodawca odróżnił warunki dopuszczalności procesu (art. 17 § 1 k.p.k.) od zawieszenia postępowania (art. 22 § 2 k.p.k.), którego przyczyną są przeszkody tamujące bieg procesu jedynie tymczasowo. Wobec tego skoro powodem zawieszenia są stany faktyczne i prawne tamujące tymczasowo proces, to przyczyną umorzenia są przeszkody faktyczne i prawne bezwarunkowo hamujące czynności procesowe. Ponadto ma za tym przemawiać cel wprowadzenia warunków dopuszczalności procesu karnego, mających zapobiegać sytuacjom, w których postępowanie jest prowadzone, mimo że rozstrzygnięcie w przedmiocie procesu jest niemożliwe. W wypadku, gdy oskarżony z powodu tak złego stanu zdrowia, że nigdy nie odzyska zdolności do udziału w procesie, brałby w nim udział, prowadzenie dalej postępowania niejako *in absentia* stwarzałoby fikcję sprawiedliwości. Oskarżonemu, który nie może się bronić, nie zdaje sobie sprawy z położenia, w jakim się znajduje, choćby wskutek zaburzeń demencyjnych, łatwo udowodnić sprawstwo³².

Słabym punktem tego poglądu jest niewypracowanie przez jego zwolenników ogólnej definicji choroby, która stanowiłaby okoliczność wyłączającą ściganie, a określa się ją niejednolicie jako:

- nierokujący nadziei na poprawę stan zdrowia oskarżonego, który nie tylko czasowo uniemożliwia prowadzenie wobec niego postępowania, a wręcz wyklucza możliwość prowadzenia go w przyszłości³³;
- incydent mózgowo-naczyniowy, ośpienie w przebiegu choroby degeneracyjnej ośrodkowego układu nerwowego etc.³⁴;

²⁹ T. Grzegorzczak, *Kodeks...*, op. cit., s. 152–153; J. Zagrodnik, w: *Kodeks...*, red. J. Zagrodnik, op. cit., s. 152; A. Sakowicz, w: *Kodeks...*, red. A. Sakowicz, op. cit., s. 29; M. Kurowski, w: *Kodeks...*, red. D. Świecki, op. cit., s. 138; D. Krakowiak, *Trwała niezdolność...*, op. cit., s. 75–76; A. Piaseczny, w: *Prawo karne procesowe dla sędziów prokuratorów, obrońców i pełnomocników*, red. M. Oleżałek, Warszawa b.d.w., s. 162; postanowienie SN z dnia 19 października 2021 r., II KK 430/21, LEX nr 3335558.

³⁰ D. Krakowiak, *Trwała niezdolność...*, op. cit., s. 75–76.

³¹ A. Piaseczny, w: *Prawo karne procesowe...*, op. cit., s. 162.

³² D. Krakowiak, *Trwała niezdolność...*, op. cit., s. 76.

³³ T. Grzegorzczak, *Kodeks...*, op. cit., s. 152–153; J. Zagrodnik, w: *Kodeks...*, red. J. Zagrodnik, op. cit., s. 152; A. Sakowicz, w: *Kodeks...*, red. A. Sakowicz, op. cit., s. 29; postanowienie SN z dnia 19 października 2021 r., II KK 430/21, LEX nr 3335558.

³⁴ D. Krakowiak, *Głos do wyroku SA z dnia 2 kwietnia 2014 r., II AKz 131/14*, LEX/el. 2015.

- nieodwracalną ciężką chorobę oskarżonego, trwałe i nieodwracalne pogorszenie stanu zdrowia oskarżonego³⁵.

Jako przykładowe choroby wymienia się długotrwałe pozostawanie przez oskarżonego w stanie śpiączki niefarmakologicznej, stan po poważnym uszkodzeniu centralnego układu nerwowego, wyłączający całkowicie samodzielność jego funkcjonowania i możliwość porozumiewania się z nim, oraz przybywanie w hospicjum³⁶.

Przeciwnicy dopuszczalności stosowania art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. do ciężkich stanów zdrowotnych oskarżonego wywodzą, że stan zdrowia oskarżonego jest przeszkodą faktyczną, uniemożliwiającą prowadzenie postępowania, i stanowi przyczynę zawieszenia postępowania (art. 22 § 1 k.p.k.)³⁷. Stwierdza się, że inne okoliczności wyłączające ściganie trzeba odróżnić od przeszkód dających asumpt do zawieszenia postępowania (art. 22 § 1 k.p.k.)³⁸. Podkreśla się, że w pojęciach „choroba psychiczna lub inna ciężka choroba”, o których mowa w tym przepisie, mieszczą się również najpoważniejsze choroby i stany terminalne związane z końcową fazą życia, ale nie dają one podstaw do uznania, że zachodzi „inna okoliczność wyłączająca ściganie” w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.³⁹ Ten argument został zakwestionowany – że taka wykładnia narusza zakaz interpretowania przepisów prawnych w taki sposób, by pewne zwroty były zbędne (*per non est*), bowiem w art. 22 § 1 k.p.k. chodzi o chorobę mającą charakter przemijający, na co wskazuje zawarty w nim zwrot: „postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody”⁴⁰.

Sąd Najwyższy uznał, że:

Choroba psychiczna oskarżonego w trakcie postępowania stanowi podstawę do jego zawieszenia, jeżeli uniemożliwia oskarżonemu udział w procesie, a więc gdy mimo udziału obrońcy nie jest on w stanie kierować swym zachowaniem w toku postępowania, tj. w sposób właściwy rozumieć znaczenia czynności procesowych i składać sensownych oświadczeń, lecz ta niemożność uczestnictwa oskarżonego w procesie z uwagi na aktualny stan zdrowia psychicznego stanowić może wyłącznie podstawę zawieszenia postępowania karnego na podstawie art. 22 k.p.k., tylko na okres trwania tej przeszkody. Umorzenie postępowania mogłoby mieć miejsce, jeżeli istotnie zaistniałyby okoliczności wskazane w art. 31 § 1 k.k., lecz w chwili popełnienia czynu⁴¹.

³⁵ D. Krakowiak, *Trwała niezdolność...*, op. cit., s. 78, 82.

³⁶ T. Grzegorzczak, *Kodeks...*, op. cit., s. 153.

³⁷ C. Kulesza, w: *Kodeks...*, red. K. Dudka, op. cit., s. 75; J. Kosonoga, w: *Kodeks...*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, op. cit., s. 338; P. Misztal, w: *Meritum. Postępowanie karne*, red. D. Świecki, Warszawa 2019, s. 192; postanowienie SN z dnia 31 marca 2016 r., II KK 313/15, OSNKW 2016, nr 7, poz. 44 z głosem aprobującym M. Kulika, „*Studia Iuridica Lublinensia*” 2017, nr 2, s. 187–198; postanowienie SN z dnia 27 lutego 2025 r., II KK 310/23, LEX nr 3839988; postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2010 r., IV KK 329/09, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 119; wyrok SN z dnia 18 maja 1979 r., IV KR 92/79, OSNPG 1979, nr 11, poz. 156; postanowienie SA w Katowicach z dnia 2 kwietnia 2014 r., II AKz 131/14, LEX nr 1487179; postanowienie SA w Katowicach z dnia 15 lipca 2009 r., II AKz 417/09, LEX nr 519615.

³⁸ P. Misztal, w: *Meritum. Postępowanie karne...*, op. cit., s. 192.

³⁹ Postanowienie SN z dnia 31 marca 2016 r., II KK 313/15, OSNKW 2016, nr 7, poz. 44.

⁴⁰ D. Krakowiak, *Trwała niezdolność...*, op. cit., s. 76.

⁴¹ Postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2010 r., IV KK 329/09, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 119; wyrok SN z dnia 18 maja 1979 r., IV KR 92/79, OSNPG 1979, nr 11, poz. 156.

Skoro w obrębie pojęć z art. 22 § 1 k.p.k. określających stan zdrowia oskarżonego ustawodawca nie wprowadził rozróżnień na choroby o mniejszym czy większym natężeniu (według takich czy innych kryteriów), to rozróżnień takich – *lege non distinguente* – nie wolno wprowadzać interpretatorowi. W konsekwencji: jeśli w art. 22 § 1 k.p.k. wymienione są poważne stany chorobowe uniemożliwiające toczenie się procesu i wśród nich znajdują się przypadki najgroźniejsze, a więc i choroby śmiertelne, skutkujące zawieszeniem postępowania, to nie mogą być one siłą rzeczy równocześnie przyczyną wyłączającą proces, czyli ujemną przesłanką procesową prowadzącą do umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Rozumowanie przeciwne oznaczałoby nieracjonalność ustawodawcy, który tę samą okoliczność – w zależności od dowolnego uznania uprawnionego organu procesowego – raz pozwalałby traktować jako przyczynę zawieszenia postępowania, a innym razem jako powód umorzenia procesu⁴².

OKOLICZNOŚCI ZWIĄZANE ZE STANEM ZDROWIA OSKARŻONEGO UZASADNIAJĄCE ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

Ustosunkowując się do powyższych stanowisk i przytoczonych na ich poparcie argumentów, konieczne jest przeanalizowanie wymienionych w art. 22 § 1 k.p.k. przyczyn zawieszenia postępowania związanych ze stanem zdrowia oskarżonego. W przepisie tym są wymienione choroba psychiczna lub inna ciężka choroba. Z art. 22 § 1 *in principio* k.p.k. wynika, że choroba ma mieć charakter długotrwały oraz uniemożliwiający prowadzenie procesu; oba te wymogi muszą pozostawać w koniunkcji⁴³. Długotrwałą przeszkodą w postępowaniu sądowym jest taka, której termin ustania jest trudny do ustalenia lub jest tak odległy w czasie, że przekracza racjonalnie dopuszczalne okresy odroczenia⁴⁴. Zawarty w art. 22 § 1 *in fine* k.p.k. zwrot: „postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody” oznacza, że zawieszenie następuje na określony czas, a jego długość jest zależna od przyczyny zawieszenia. Prowadzi to do wniosku, że chodzi o chorobę niemającą charakteru trwałego, a przemijającą, chociaż ma być ona długotrwała, tj. taka, która istnieje długo. W każdym bądź razie okres ten jest do przewidzenia w pewnej długiej

⁴² Postanowienie SN z dnia 27 lutego 2025 r., II KK 310/23, LEX nr 3839988.

⁴³ Postanowienie SN z dnia 5 czerwca 2024 r., I ZSK 4/23, LEX nr 3738748; uchwała 7 sędziów SN z dnia 28 września 2006 r., I KZP 8/06, OSNKW 2006, nr 10, poz. 87 z uwagami aprobowanymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2006 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2007, nr 2, s. 135–137; wyrok SN z dnia 8 grudnia 1978 r., Rw 447/78, OSNKW 1979, nr 5, poz. 59; wyrok SA w Szczecinie z dnia 16 czerwca 2014 r., II AKa 70/14, LEX nr 1532181; postanowienie SA w Rzeszowie z dnia 3 marca 1992 r., II AKz 12/92, OSA 1993, nr 10, poz. 60.

⁴⁴ S. Waltoś, *Zawieszenie postępowania w świetle przepisów nowego kodeksu postępowania karnego*, „Palestra” 1970, nr 12, s. 36; Z. Gostyński, *Zawieszenie postępowania w nowym ustawodawstwie karnoprosesowym*, Warszawa 1998, s. 30; B. Janusz-Pohl, P. Mazur, *Zawieszenie postępowania przygotowawczego a prawnie chroniony interes pokrzywdzonego w polskim procesie karnym*, „Ius Novum” 2009, nr 3, s. 71; postanowienie SN z dnia 16 maja 2024 r., II KZ 17/24, LEX nr 3715651; postanowienie SN z dnia 26 września 2006 r., SNO 50/06, LEX nr 568997; wyrok SN z dnia 8 grudnia 1978 r., Rw 447/78, OSNKW 1979, nr 5, poz. 59; postanowienie SA w Krakowie z dnia 9 stycznia 2019 r., II AKz 675/18, LEX nr 2707541.

perspektywie. Jest to przeszkoda hamująca bieg procesu, ale nie uniemożliwiająca wydanie merytorycznego orzeczenia⁴⁵.

Inna jest sytuacja, gdy oskarżony z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby trwale nie może brać udziału w postępowaniu. Wprawdzie można – w drodze rozumowania argumentum *a maiori ad minus* – dowodzić, że skoro zawieszenie postępowania może mieć miejsce z powodu ciężkiej choroby uniemożliwiającej okresowe prowadzenie postępowania, to tym bardziej jest to uzasadnione, gdy powoduje ona trwałą taką niezdolność. Rozumowanie to byłoby prawidłowe, gdyby nie końcowa treść art. 22 § 1 k.p.k., z której – jak wykazałem wyżej – wynika, że zawieszenie następuje na określony czas. Poza tym istotą zawieszenia postępowania jest wstrzymanie jego biegu na określony czas. Słowo „zawieszenie” oznacza m.in. „wstrzymanie czegoś na jakiś czas”⁴⁶.

PROPOZYCJA ROZWIĄZANIA PROBLEMU

Ze względu na niedopuszczalność zawieszenia postępowania z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, uniemożliwiającej oskarżonemu udział w postępowaniu i niemożność kontynuowania postępowania, należy zaaprobować pogląd zwolenników umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., którego argumentacja jest przekonująca. Nie rozwiązuje to jednak problemu, gdyż: po pierwsze, w literaturze i judykaturze występuje polaryzacja poglądów w tej kwestii i trudno zakładać, że można go rozwiązać w przez podjęcie przez Sąd Najwyższy uchwały rozstrzygającej tzw. abstrakcyjne zagadnienie prawne (art. 83 Ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym⁴⁷), gdyż jest duże prawdopodobieństwo podtrzymania przez ten organ dotychczasowej jego linii orzeczniczej, że wskazany stan zdrowia oskarżonego daje jedynie podstawę do zawieszenia postępowania; po drugie, różnie są określane stany chorobowe objęte tym przepisem, co nie ułatwia zastosowania właściwego przepisu.

Utrzymywanie stanu, że długotrwała choroba uniemożliwiająca prowadzenie postępowania powoduje jego zawieszenie, prowadzi do wykonywania zbędnych czynności przez przewodniczącego wydziału, który w okresie zawieszenia jest obowiązany sprawować stały nadzór nad sprawami zawieszonymi (§ 80 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych⁴⁸) oraz przez prokuratora zobligowanego do okresowego, nie rzadziej niż raz w ciągu 6 miesięcy, sprawdzania, czy przyczyny zawieszenia trwają nadal (§ 214 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury⁴⁹).

⁴⁵ W. Daszkiewicz, *Prawo karne procesowe. Zagadnienia ogólne*, t. I, Bydgoszcz 1999, s. 162.

⁴⁶ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 49, red. H. Zgółkowa, Poznań 2004, s. 35.

⁴⁷ Dz.U. z 2024 r., poz. 622.

⁴⁸ Dz.U. z 2024 r., poz. 867 ze zm.

⁴⁹ Dz.U. z 2025 r., poz. 753.

W tej sytuacji nasuwa się wniosek, by kwestię tę wyraźnie uregulować w Kodeksie postępowania karnego przez dodanie pkt. 10a do art. 17 § 1 w brzmieniu: „10a) stan zdrowia oskarżonego trwale uniemożliwia udział w postępowaniu”. Chodzi o jego nieodwracalny, nieprzemijalny stan zdrowia, uniemożliwiający udział w postępowaniu. Nie ma potrzeby wskazywania przyczyny tej niemożności w postaci choroby albo szczegółowiej, choroby psychicznej lub ciężkiej choroby nieuleczalnej, bowiem elementem decydującym o umorzeniu byłaby trwała niemożność brania udziału w postępowaniu.

Stwierdzenie trwałej niemożności brania udziału w postępowaniu przez organ procesowy powinno opierać się na opinii biegłego. Racje ma Sąd Najwyższy, że:

Przed sformułowaniem jakiegokolwiek kategorię oceny stanu zdrowia danej osoby na potrzeby postępowania karnego trzeba dążyć do zgromadzenia maksymalnie wyczerpującego i aktualnego materiału dowodowego, jaki pozwoliłby tenże stan właściwie ocenić sądowi orzekającemu. Chodzić może w takich wypadkach przede wszystkim o uzyskanie jak najświeższych, względem momentu przesądzania o stanie zdrowia oskarżonego, opinii biegłych lekarzy specjalistów⁵⁰.

WNIOSKI

1. W art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. zawarta jest ogólna klauzula odmówienia wszczęcia lub umorzenia postępowania w postaci innej okoliczności wyłączającej ściganie. Na tle tej przesłanki w literaturze i judykaturze wystąpiły rozbieżności co do dopuszczalności umorzenia postępowania z powodu różnie określanej choroby oskarżonego, uniemożliwiającej trwały udział w postępowaniu.

2. Dopuszczając taką możliwość, wskazuje się, że chroniczna niemożność oskarżonego brania udziału w procesie, wynikająca z nieprzemijającej ciężkiej choroby, blokuje w sposób ostateczny bieg postępowania, czyniąc niedopuszczalnym wydanie orzeczenia w przedmiocie procesu. Tym samym natura tej przeszkody odpowiada charakterowi innych przeszkód procesowych wymienionych w treści art. 17 § 1 k.p.k.

3. Opowiadając się przeciwko takiej możliwości, podkreśla się, że stan zdrowia oskarżonego jest przeszkodą faktyczną uniemożliwiającą prowadzenie postępowania i stanowi przyczynę zawieszenia postępowania określoną w art. 22 § 1 k.p.k. W pojęciach „choroba psychiczna lub inna ciężka choroba”, o których mowa w tym przepisie, mieszczą się również najpoważniejsze choroby i stany terminalne związane z końcową fazą życia.

4. Stosowanie art. 22 § 1 k.p.k. nie znajduje uzasadnienia, skoro chodzi w nim o chorobę psychiczną lub inną ciężką chorobę mającą charakter długotrwały oraz uniemożliwiającą czasowe prowadzenie procesu. Nie dotyczy to sytuacji, gdy oskarżony z tych powodów nie może trwale brać udziału w postępowaniu.

⁵⁰ Postanowienie SN z dnia 21 października 2010 r., V KO 90/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 2065.

5. Żadne z tych stanowisk nie prowadzi do rozwiązania tego problemu, gdyż w doktrynie i orzecznictwie występuje zbyt duża polaryzacja poglądów w tej kwestii, a nadto zwolennicy stosowania art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. nie określają precyzyjnie, jakie choroby wchodzą w grę.

6. W związku tym nasuwa się wniosek *de lege ferenda* uregulowania tej kwestii w art. 17 § 1 pkt 10a k.p.k. w brzmieniu „stan zdrowia oskarżonego trwale unieemożliwia udział w postępowaniu”.

BIBLIOGRAFIA

- Boratyńska K.T., Chojniak Ł., Jasiński W., *Postępowanie karne*, Warszawa 2012.
- Cieślak M., Doda Z., *Kierunki orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego (lata 1984–1985)*, Warszawa 1987 (Biblioteka Palestry).
- Daszkiewicz W., *Prawo karne procesowe. Zagadnienia ogólne*, t. I, Bydgoszcz 1999.
- Drajewicz D., *Quasi-list żelazny*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 11.
- Gensikowski P., *Glosa do wyroku SA w Katowicach z dnia 10 lutego 2005 r.*, II Aka 22/05, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 7–8.
- Gostyński Z., *Zawieszenie postępowania w nowym ustawodawstwie karnoprosesowym*, Warszawa 1998.
- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz Art. 1–424*, t. I, Warszawa 2008.
- Grzegorzczak T., *Wygaśnięcie prawa oskarżyciela publicznego do oskarżenia*, „Problemy Praworządności” 1980, nr 2.
- Grzegorzczak T., *Zapewnienie świadkowi, biegłemu lub oskarżonemu nietykalności w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 1996, nr 9.
- Hotel M., *Ograniczenia w ściganiu za przestępstwa inne niż podstawa przekazania określona w europejskim nakazie aresztowania*, „Palestra” 2014, nr 11–12.
- Jachimowicz M., *Quasi-list żelazny*, „Gazeta Sądowa” 2006, nr 1.
- Janusz-Pohl B., Mazur P., *Zawieszenie postępowania przygotowawczego a prawnie chroniony interes pokrzywdzonego w polskim procesie karnym*, „Ius Novum” 2009, nr 3.
- Kosior W., *Glosa do wyroku SN z dnia 9 maja 2011 r.*, V KK 135/11, „Prokuratura i Prawo” 2017, nr 1.
- Kosonoga J., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1–166*, t. I, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2017.
- Krakowiak D., *Glosa do postanowienia SA w Katowicach z dnia 2 kwietnia 2014 r.*, II AKz 131/14, LEX/el. 2015.
- Krakowiak D., *Trwała niezdolność oskarżonego do udziału w postępowaniu jako „inna okoliczność wyłączająca ściganie” (art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.)*, „Prokuratura i Prawo” 2020, nr 10–11.
- Kulesza C., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2023.
- Kulesza C., w: *Wykład prawa karnego procesowego*, red. P. Kruszyński, Białystok 2012.
- Kulik M., *Glosa do postanowienia SN z dnia 31 marca 2016 r.*, II KK 313/15, „Studia Iuridica Lublinensia” 2017, nr 2.
- Kulik M., *Glosa do wyroku SA w Katowicach z dnia 19 lutego 2015 r.*, II Aka 513/14, LEX/el. 2016.
- Kurowski M., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I. Art. 1–424, red. D. Świecki, Warszawa 2024.
- Kurowski M., *Rezygnacja z oskarżania w toku postępowania sądowego w polskim procesie karnym*, Warszawa 2019.
- Masternak-Kubiak M., *Glosa do uchwały SN z dnia 31 maja 2017 r.*, I KZP 4/17, „Przegląd Sejmowy” 2017, nr 6.

- Milczanowski S., *Uwagi na temat zasady specjalności jako przesłanki ekstradycyjnej*, w: *Problemy prawa karnego*, t. XXV, red. L. Bogunia, Wrocław 2009.
- Misztal P., w: *Meritum. Postępowanie karne*, red. D. Świecki, Warszawa 2019.
- Nazar K., *Glosa do wyroku SA w Katowicach z dnia 19 lutego 2015 r.*, II AKA 513/14, „Prawo w Działaniu” 2015, nr 23.
- Peiper L., *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, Kraków 1932.
- Piaseczny A., w: *Prawo karne procesowe dla sędziów prokuratorów, obrońców i pełnomocników*, red. M. Oleżałek, Warszawa b.d.w.
- Płachta M., *Glosa do wyroku SA w Warszawie z dnia 14 listopada 2000 r.*, II AKA 336/00, „Palestra” 2002, nr 3–4.
- Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 49, red. H. Zgółkowska, Poznań 2004.
- Prusak F., *Postępowanie karne. Warunki dopuszczalności procesu i czynności procesowe*, Warszawa 2002.
- Rogalski M., w: *Proces karny. Część ogólna*, red. G. Artymiak, M. Rogalski, Warszawa 2012.
- Rogalski M., *Glosa do postanowienia SN z dnia 28 października 2009 r.*, I KZP 21/09, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2011, nr 1.
- Sakowicz A., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2025.
- Sakowicz A., w: „*Studia i Analizy Sądu Najwyższego Przegląd Orzecznictwa za rok 2017*”, red. J. Kosonoga, Warszawa 2018.
- Rozpedowski A., *Glosa do uchwały SN z dnia 31 maja 2017 r.*, I KZP 4/17, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2019, nr 1.
- Starzyński P., w: C. Kulesza, P. Starzyński, *Postępowanie karne*, Warszawa 2017.
- Stefański R.A., *Podstawy i przyczyny umorzenia postępowania przygotowawczego*, „Prokuratura i Prawo” 1966, nr 2–3.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2006 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2007, nr 2.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2017 r.*, „Ius Novum” 2019, nr 3.
- Stefański R.A., w: *System Prawa Karnego Procesowego. Postępowanie przygotowawcze*, t. X, red. R.A. Stefański, Warszawa 2016.
- Steinborn S., w: *Prawo karne procesowe – część ogólna*, red. J. Grajewski, Warszawa 2011.
- Tylman J., w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2022.
- Tylman J., *Warunki dopuszczalności postępowania karnego (przesłanki procesowe)*, „Nowa Kodyfikacja Karna. Kodeks postępowania karnego” 1998, z. 14, Warszawa.
- Waltoś S., *Zawieszenie postępowania w świetle przepisów nowego kodeksu postępowania karnego*, „Palestra” 1970, nr 12.
- Wąsek-Wiaderek M., *Problemy stosowania zasady specjalności wobec osób przekazanych w trybie europejskiego nakazu aresztowania*, „Studia i Analizy Sądu Najwyższego” 2014, t. 7, red. K. Ślęzak, Warszawa.
- Wilk L., *W sprawie uregulowania i stosowania łaski generalnej*, „Palestra” 2002, nr 5–6.
- Zagrodnik J., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Zagrodnik, Warszawa 2024.
- Zawłocki R., *Glosa do uchwały SN z dnia 31 maja 2017 r.*, I KZP 4/17, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2018, nr 2.

Cytuj jako:

Stefański R.A., *Stan zdrowia oskarżonego jako okoliczność wyłączająca ściganie*, „Ius Novum” 2025, nr 3 (19), s. 44–56. DOI: 10.26399/iusnovum.v19.3.2025.23/ra.stefanski